

Collection of short medical works (Miscellanea Medica XXIX)

Publication/Creation

Mid 15th Century

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/w28thqph>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

*Latin Manuscript
on Herbs.*

15th century

65313

2227

MISCELLANEA Medica XXIX

On the virtues of herbs

On Complexions

" Physiognomy

" Months and Days

[Middle 15th cent.]

MS. No. 555.

ACCESSION NUMBER

65313

PRESS MARK

Item si quis radicem enfrasane p[er]dum iemmus in lacte papa-
neis comedit temptat[i]o[m] p[er] octo dies no[n] habet. Emula con-
pama h[ab]et hanc v[ir]tute[m] q[uo]d si mastigata demane comesta fuit
p[er]cordia sanat. Item si p[er]mixta et decocta fuit et i[n] p[er]tes m[er]sa
et m[er]m[er]siam aut om[n]i p[er]ta et ep[er]ot p[er]tata bocem s[er]lenat
et oculos illuminat. Item sepe comesta libidinem carnalem
mitigat et compesat. Bapthamus maior est h[um]idus et calidus
et hanc v[ir]tute[m] q[uo]d comestus in sale m[er]mo stomacho dat ca-
lorem et om[n]es tabos ibi subit et d[ig]it et e[er]re facit machi-
nam p[er]ficiam v[ir]tute[m]. Item bapthamus ad p[er]tes in modu[m] p[er]m[er]m[er]
asus et sale aspersus usq[ue] ad horam donec emittat h[um]orem
et illa aqua p[er]m[er]m[er] colata et manes dimissa om[n]es s[er]uitutes
auferit et hoc p[er] octo dies et noctes fieri d[icitur]. Bapthamus minor h[ab]et
hanc v[ir]tute[m] q[uo]d si contusus fuit demane facit b[er]n ructuare et
pectus calefacit et om[n]es h[um]ores malos conuoluit et coagula-
tos molliat et p[er]ficiam amantidion co[n]stipat et e[er]re com-
pellit. Item si mafus fuit mptulas et equo n[on] aliam animal
aneno mptus et cum sale aspersus et ad comedu[m] datus fuit
v[er]mes qui m[er]bentur fuerint statim moriunt[ur] et h[oc] fiat d[icitur] m[er]re
et bespe p[er]batu[m] est. Bapula est calida et h[um]ida et hanc h[ab]et
v[ir]tute[m] q[uo]d decocta et comesta om[n]es h[um]ores m[er]natos i[n] p[er]t[er]
sua v[ir]tute[m] molliat. Item si b[er]ddm om[n]es sorbitu fuit om[n]em
corruptio[n]em sine lesione q[uo]d sicca[n]t tussim sepe solet enema
compesat et sanat. Item comesta cum sale et oleo olime n[on]
aliqua p[er]mixta d[icitur] om[n]es tabos indigestos solet d[ig]ere et leniter
educe. Casens p[er]tius et durus ante cibum comestus d[ig]estio-
nem cibor[um] impedit. Sed post cibum sumptus d[ig]estione bona
in stomacho opat. Item casens mollior an cibum sumptus m[er]t[er]
infrigidat et febres si sepe comestus fuit se[n]t[er] adducat et
fistulositates p[er]dit. Quia d[icitur] m[er]ra assata aut tota an cibum sumpta
om[n]em d[ig]estione[m] stomachi impediunt si no[n] p[er]potu bonum
feneantur. Sed o[mn]ia malicia comesta sana sunt et q[ue] fortatia
et cum croco comesta bonu[m] generant sanguinem et pulchr[um]
dant colorem. Rilemm est sicca et h[um]ida q[uo]d si sepe comestum
fuit p[er]se[m] d[ig]eri non b[er]t q[uia] v[ir]tute[m] generale[m] di-
gendi non h[ab]et sed in stomacho quasi sepe sepe itaq[ue] nisi aliquo
laxatio comedit[ur] n[on] p[er]mixta d[icitur] aliquo confoneat q[uia]
ipse quasi indigestibilis est t[er]re. Rupa est sicca et calida q[uo]d
decocta et comesta bona facit d[ig]estione[m] et stomachu[m] b[er]n
calefacit. Sed caveas tibi q[uo]d ne illam comedas si v[er]ba aliq[ui]

habeas ut apostema quia auget et si nimis fuit eam
non comedas quia calorem et inflationem generat et punc-
tiones graves adducit et sanguinem in mundam de oculis fluere
non permittit. Hæba est humida et calida et decocta et bene
percolatum purgata et colata et inde pulmentum fieri in lacte
capring et comesta omne vitium expungat stomachi et bona
conferat dicta et sompni lenie adducit et agilitate bonorum
adducit. Canapim est humidum et calidum quod decoctum et comestum
bonum et sanguinem de corde repellit et si etiam cruditum et inter-
manus contusum super morsum serpentis hinc fuit et liga-
tum bonum potenter expellit et hoc signum moris quod tunc agi-
tatur vel appente morsus fuit statim currit ad canapim
et ore suo semine rapit et in dolium ponit et sic continuo pa-
natum probatum est. Hæba est flos nobilis et valde stilis et
suave et odorem et inflationem hinc mixta capitis tempora
punctures solet sua virtute et suam odore repellere et tunc
tinctus fuit in eo panis et cum caput ligatus omnes dolores
reponit et sompni bonum adducit. Item si panis tinctus in
eodem oleo fuit super oculum nocte positus omnem rubedinem
expellit et hoc si factum fuit per duos dies et fiola est flos
nobilis et etiam est stilis omnis odor valde bonus quod si co-
tus fuit tunc vino et super dolium positus in panis oem
mitigat dolorem et si cum succo melchioris fuit missus
omnem quæredine expellit et ibidem nullam carnem mundam
creta sunt. Item si fiola contussa in vino vel aceto fuit et super
caput infirmi posita in panis dolorem capitis expellit.
Palma est valde nobilis herba que cum sale assa tria vel
quatuor folia et fuit comesta purgationes et firmas et super
plumas sanguinis vel extrinsecus vel fatigatione aliqua solè enere
omnes illas purgationes lateis sua virtute mitigat et hoc et si
si cum vino fuit contussa bona et demane potata facit inter-
ora hominis crescere et omnem immundiciam ab eis repellit. Item
palma demane assa et comesta blæra in hore vel aposte-
ma cresce non permittit. Unde dicit magister Galienus. Cum mor-
tuo tunc palma crescit in orto. Hæba est nobilis et valde
utilis et hanc et virtutem quod comesta demane caligine et ne-
bulam oculorum sua virtute repellit. Item rinta amara comesta
libidinem carnalem minuit et in hinc auget amorem.
Item comesta sepe demane lepram cresce in hore non permittit.
Item sepe comesta caput gravem alleviat et cerebrum purgat.
Propus est herba bona et satis stilis que decocta magna
et comesta potata potius purgat et vocem clarificat.
Item propus decocta tunc vino et mixta illa in laxativa a-

menti bñ purgati omem rubedine lepre que apparz mfa
cie sepe lota demane et de besse delē potest sua asperitate
Detrimmū est hūmū et frigidū et tlem qz vntez qz co
mestu sepe sturget comedā repellit et vma ednat ite eadez
herba calculosis sepe decocta cum vino leni demane potata
Itē qz predest etia bene omnibz leprosis comesta qmā mndū
sua vntute compesat calorem et refrigerat Artemesia dīa
abarteo res ut abarte qmā pcam artes et vtutes hēam
mōente sunt dī ant Artemesia mī esse om hēas et hē
hant vtutes quod si hē hē dolorem capitis dī eam effodere
et hē hē lanare et madere adptes mūntas et decoque tū
vino ul aceto ad bona horam diez tū radice dī et p q h per
pamū colat et ex hē caput lanat quanto calidius sistineri
potest et postea caput cum pcamū adligat et adlectū de
ponere se dī mfirmis usqz adhoram vnam diez don Jndor
depo exeat et sic extrahz artemesia sua vntute omz malos
hūores decapate et hoc dī tūne vel quatuor diez cōtinuā
Itē alia hē vtutem qz si mīlū parē nō pōt dī decoqui tū aqua
bñ et cōtendi et pcamū colat et mnda alla dī pma don
pūrgē et sic itū talefacm bibat et cito pūet Itē si aliq mīlū
post pū tūrgnet ita hūmū gūmbz pūntis ut corvo
flomibz delē bñ decoque magna et tū pcamū si hūmū
ligat calidū ad bona hora diei hē mūgat dolorem Itē qūqz
eam decocta mōessione febrū calida bibit statim febrez
potent expellit ut pcamū ut pcam et remū faciat
pēdmū Absinten decoctū tū sero coqmo et demane po
tatū mīo mō pūrgat ventrem et omem putredinem
et malos hūores expellit et fiat hē ptes dies Itē tū vno
concussū et qnates tractū caput bñ pūrgat et colera
descendē facit remna Itē decoctū et pcamū colatū et mfrigi
datū demane potatū omem lascīam libidinis tollit po
tent et coerg Itē mīor decocta tū aceto et comesta
cum sale omem pūrgat m stomacho hūorem et vermes
pūmlog ibidem mortificat et expellit qmā mīclī Itē stoma
cho Balde nocm si mīlū veniūt qz fit defructū comesto
nō bñ matū Itē concussa tū sale et vitello oroz et tū
mōngia gūgūmā et mībalneo tū hē corpus hōis fricatū
omem scabīem facit descendē et pūmū coqmo si ptes
dies factū fuit Demion est herba bona que decocta cum
vino et castoreo et calid potatū mūgat palissim mēms
mcorpon hōis sine mīscibz sine mīalys mēmbz
Itē decoctū cum aceto et caput Balde scabīssim ex hē lotū
calid omem mīndicia potent expat Itē si tū aq decocta

fuit et eph. caput lotu qd m bene sanat It decocti
cu vino ut acetu et demane potatu calide omib pmsul
las mteins nitor pore ut blcra mollificat sua vntute et
potenter expotenter expellit Granubm albu cu vino de
totum et calide demane potatu strangurmea fugat et em
normam promocat It decocti cu acetu et fano mellis ad
vino coctur aperto et potatu mulieribz mstru pnotat
calide sup tu It vermia et feces expellit et emrgat
Abrotam est herba balde nallie et odorifera et hanc h
vntute q si decocta fuit cu vino et demane calide potata
soluit quodq pcrasim ut oplagam mhamie mteins e concon
pamem uel m mndos hiores It h tanta vntute q si homo
subito submtesit et no pt loqm q exom flaco aliqua pul
mome venit q contingit et veloci cursu ut exomina fatiga
tione itineis tne abrotam decoctum m melle calidum
bibat It abrotam cocti cu vino ut acetu et sup caput cu
panno ligatu vesana capitis compesat et dolorem sen cala
rem maximu potent mitugat Origani est hba bo que
concussa cum oleo olme omem morsum serpentis ramis
tuat et sanat cu panno ligatu sup dolens It sem ead
q cocti cu aqua et sup caput ligatu dolorem capitis
mitugat et potenter expellit perberna est herba balde bo
et omibz stilis dicit em nigr Galienus q qmuis eam
cu vino decoctam demane bibat illo die amorbo capuco se
curus est It sem fiquit qm decoctam demane coctione bibat
et qm qm mntea tudea coctio dicit m pncipio coctio co
luerit tne It si quis eam cu vino demane cocti cu vino
cu vino et mntis cu vino coctio coctio ut ames et It m
fiquit et hangu cu vino coctio coctio et mntis mntis demone
flore gethens offedit eam et mntis mntis ut mntis
ut mntis mntis mntis mntis et mntis mntis et
fiquit mntis mntis mntis mntis mntis mntis mntis
mntis mntis mntis mntis mntis mntis mntis mntis
combnsta sicut rosa et mntis em mntis mntis et mntis
confermatie vps mane et tne mntis mntis mntis
et cu mntis et sup oculos ligatus omes calorem et
dolorem oculos curat Bolsequin est herba bona et alta
flauces que flores que solis sem splendoem que si mntis
decocta fuit et demane pota calide omes dolores pector
sine constipationes sine hiores malos cor et alia mntis
ra occupantes sua vntute potent ut supnis ut mntis ex
pellit It si mntis februm decocta magna fuit et
potata idem facit q batum est millefolm mntis vntute

q si concussim fuit tunc albugine oroi et pora fano melle
apporto et sup voluere ligatum omem immundicia ptingat
et punctiones mitiget. Itē si decoctū cū vino fuit et de
niane potatū panchim mēis mitiget. Itē si decoctum
cū vino fuit cū aceto forti et demane cū castoreo potatū
fūmū sanguinis mitiget ita si cū semine suo mēm
et decoctū calide pures dies fūmāt. Plantago est herba
que non gratis plantago dicitur quia plantat et consolidat
p suam virtutem qui corruptus est et lesus plantago dicitur
cū sanguine mayali et comesta bona facit digestionē et sa-
nat quidq est concussim mē corpore uel confractū q bene
consolidat et reformat. Itē quidam nigrā amica ibat qua-
dam die quidam cū obuiam mēatōes quidam cū honoratis
curribus dederunt. Ermi vidit mybia vni magis colubum
colubum rāe qui pennis et equos Balde gravit fuit opus
qui cū se exigens et deoria gradiens vidit plantaginem stare
ad qua venies et de pa pūculam rapiens statim mastigant
et tū ore suo mēbluera posuit et sic huc atq illuc mēgruē
voluit se et mēdres et sanitatē recepit q mēdres nigrā
amica de h mēlū admīabat dicens bñ plantago dicitur
quia quod oppressum est et fere mortuū tūa mag virtute re-
vīscit. Benedicta est dñp ruffa et alba et vnaq est vti-
lis et bona. Vno dicens est dñp ruffa et virtute eius bñ dñdita
quidem bñ reformat omem potū qui virtute pūm pūdit
illū rēformat sua virtute et confortat et ad bonū odōr rēducit
si bñ lota cū aqua munda fuit et impotū pota et bñ cooperta
p diem et noctē. Itē si quis de pa potū aliquē bibit colorem
pūben et pūlchū illū die hēbit. Itē in quacūq domo nō con-
do pota fuit omē ranas ut serpentes fenēmes venerios
ibi latitare nō pūmittit sed statim cū odorem emē sensierint
ab illat exibunt. Itē si quis dea cotidie demane comedit illū
die apā si non ledet. Bñdita alba hanc hē virtutē q si ali-
qua acuta hōrē mēbasit accipiat eam bñ lotam et comedat
reimms et dicat tūa pat nū statim sena et vemedm. Item
tū ad caput alicui infim pota fuit qui macula laborat
nō appropinquante statim si bñ dñ sudor decapite suo exibit
si nō statim palleat sup h. Dicit nigrā Galienus et hēc sig-
mortis desit si mēime mēlū loquit nē clamat signū. Itē
si oculus oculos ad mēpantit loca et mordet labia malū signū
est. Itē si oculi palescūt et deficiunt et descendunt singulum
malū est. Itē si nās eius adit et ante frigeat hēc est sig-
malū. Itē si pedes et tibia frigidī sūt est singulum mortis. Augeli-
ca est radix optima que mēlū Balz contra mēatōes qūq

[illegible]

~~est herba quae facit et quae facit et quae facit~~
Decocta in vino et potata si serpens indente hominis fuit
statim de illis exorbat. Item si eam quis decoctam in vino
potauerit quidam in corpore pumidos humores conuocant
fuit statim sua virtute resoluunt. sicut sepe solet videri
et pulmo coerere quod enim debiles nimis calido ut
etiam potu aliquo calido aut tibi. nullo in mo pueri tra
serendo et ab illis est cauendum quia exinde nasci maxima
infirmitas. quia tunc homo non potest in vobis sua proferre et
pati quasdam firmas lateas et extime ite graues mor
bus quia tunc qui tunc vocat qui morbus est inuincibilis
quia homo in seipso cessat et exsiccatur. Centaurea
est herba bona et multum efficax que decocta cum aqua et
demane potata tota diuinae febres valde sua virtute solet effu
gae. Item decocta cum vino vel aceto melius habet purgare
si calida fuit potata. Item si decocta fuit cum aqua et potata
non multum calida renouat. in tunc et calorem febrium sedat. Item
centaureum demane potata cum vino decocta ante accessum
febrium frigidum que punitia hominem cum fugo inuadit tunc
potent forasidine depellit febres sua virtute. Item centaurea
cum aceto decocta et quata calidius potata demane omne
humiditatem et humorem de stomacho potent expellit et purgat
et alia est herba satis alta et rotunda habet folia et flores
albos et hanc habet virtutem quod si decocta fuit cum aqua et posita
in aliquo butiro et conesta sive pane ventrem bene laxat ad
constipationem ventris curat et inuicem bene eduat. Item decocta
cum aqua et conesta demane mulieribus prodest pueris lacta
tibis quia eis lac solet augere. Item malua data pectoribus
ad comedendum lac augmentat. Item eia est herba alta et odorata
bonum habet et semini brumetum et valde odoriferum et hanc
virtutem quod quicunque eam cum vino vel aceto bibent illo
die nunquam inebriare poterit de aliquo potu. Item habet virtutem alia
quod si aduertes aliquas posita fuit ad aquam non permittit sua vir
te consumi atinea et aliam habet virtutem quod si decocta fuit cum
vino et demane potata omnia vitia hominis sua virtute re
nouat omnes purditates et imunditias extirpat et cohercet.
Item si decocta cum aqua fuit et in frigidam per noctem et p

pannum colata et demane potata omnem penitus coepstat
libedinem Item si demane masticata et comesta fuit om
nem fetorem oris potenter expellit Item si ad caseos posita
fuit eos pannum putrescere non permittit h^c est probatum
Lactuca est herba frigida que si comesta fuit bene corpus
refrigat et libedinem carnis extinguit Item si sepe comesta
fuit fluxum nervi mulierum constingit Item si decocta cum
sanguine fuit et comesta fluxum ventris adducit solet et bene
materiam cogit exire Item eadem mulierum mulieribus
prodest pueris lactantibus si eam sepe comedint quia lac
eis augumentat Agrimonia est herba bona et valde utilis
que si comesta cum aceto fuit omnes pustulas interius
in corde vel in corpore consumit et demane potata Item alia
habet virtutem quod si decocta fuit magna et in d^e caput
demane locum omnem stabiliem et immundiciam sua virtute
potenter expellit et emundat Item valet etiam decocta
cum vino contra torsiones ventris Item decocta cum aqua
et comesta dolorum pectoris mitigat

Hic tractandum est de complexionibus hominum in mundo
vivendum et demoribus et statu et vita eorum et quia
omnis homo has habet quatuor in se complexiones Agri
alexander egregius philosophus et in d^e altis arabus penitus
ponit hic brevit^r et valde illas lucid^r explanat ut omnis
homo universumque complexionem penitus scripta ut eam
suam in se cognoscat et possit cognoscere valeat et determinat
et istos usus Primo de sanguinea que est nobilior omnibus
illis ponit exceptionem pueris exemplum tale dicens
Largus amans hilaris ridens ruberque coloris. Cantans car
nosus facies audax atque benignus Item primo de sanguine
ipsum ponit que virtus electa est prout virtutibus que subesse huius
virtutes alias que hic notat^r instruat^r dicit enim Si largus
omnis homo leto volu et hilarij animo tribuit quod quod habet
personam non recipit siue sit sanus siue infirmus siue in
veniens siue antiquus sed omni potiori largit^r tribuit hoc

quod habet attendens scripturam que dicit frango esui
enti panem tuum largus enim homo relet non pro
cogitando nec manu retrahendo et sive ira sicut heri
multa faciunt qui cum ira dat elemosinam et de illis
scriptum est. ve vobis quicunque ira datis elemosinam pauperibus
datis penam gehennalem vobis accumulatis melius e
taliter elemosina pauperibus non datur qui cum vgis pauperes
perturbat de quibus scriptum est Beati pauperes spiritu qui
ipsorum est regnum celorum largus homo dat elemosinam
suam letus et ridendo et non dentibus ridendo et tunc talis
est elemosina que acuit viam dei que in pauperibus erogat
vnde scriptum est Placem. n. dante diliget deus Dat et
largus et iustitiam et qui habet in pleno amore et dilectione attendit
deus hoc scriptum est Qui diligit me mandata mea servat
et alibi Qui diligit me et proximum suum homicida est
et omnis homicida non habet partem in celis Quod dat
etiam benignus sine tedio quia qui homo facit sine tedio
nisi delectatur corde et animo vnde dicit beatus Bernardus
Tedium est grave vinculum quod servitus dei retrahit et
deum irascibilem facit et penam gehennae adducit Dat
etiam largus audax id est qui habet multum timore nec tremendo sed
amicabiliter attendens hoc scriptum est Qui facit elemosinam
letificat animam tuam et cor tuum eleuatum et peccata tua ex
tinguent sicut ignis pagum vnde etiam scriptum est sicut
aqua exstinguit partem ignem ita elemosina peccata
carnalium largus quia scriptum est letetur iusti in iusticia sua quia
recta et pacifica est via eius que ducit ad gaudium semper
tuum et alibi letamini in domino et exultate iusti in gloria
omnes recti corde Dat etiam largus caritatem qui habet
in caritate non fiam sed perfecta. elemosina hoc scriptum est caritate
aut non habeam nisi spiritum. et alibi ubi etiam dicit caritas operum
inmultitudine peccatorum Qui vero sine caritate vivit nemo vi
vit nisi diabolo vivit caritatem non habet Rufer de celo

electus fuit / et ad yma descendit si caritatem habuisset nunquam
de celo cecidisset / sed notandum est quod in caritate octo sunt
virtutes principales z elce palyis virtutibus secundum dicta Boni
qui dicit humilitas est vtrius excellens qz supbia viciat /
pacencia est vtrius qz minias z obprobrijs sustinet / qz
deum e vtrius qz gulam viciat et erat continentia e vtrius
quia luxuriam viciat z cogit Bonitas e vtrius qz iram viciat
et mitigat / deuotio est vtrius ac adiam viciat / potest et ex
pellit / ecce quantas virtutes hnt / talis qui ne caritatem erga
proximum no abint absqz dubio in eternum pibit / z ideo largi
tas carita comparet / Quia largitas ac caritate descendit
Ideo largitas est vtrius magna . Et tunc alias virtutes prestat
et complexionibus hic modo redeamus ad vba pposita de co
plexionibus et naturis hominum sanguinea complexio e nobi
lior et magis delicata qm aliqua existit quatuor pnotat
sanguis Solida sanguis asplegmatica . Melancolica sanguis
sic appellat / quia sanguis multus in eo regnat / et ideo
alijs dominat / sanguineus qm no amat / mulieres tunc ex
facili infirmat quia sanguinem delicatum hnt et ad amorem p
est patet hilare est quia locus pp appet / z hnt ideo quia
de felle parum hnt / z de sanguine multum et plen et reor hnt
magnum aquo amor pcedit / v Cor cogitat pulmo loquit
fel comouet / vnam plen vnde facit cogitandae reor ppa duo
vtrius Vitam hominis demutat Interius scilicet naturaliter z exte
rior formaliter sine condicionali . Qz a vtrius in homine abso
lutum est hnt exte pcomissum et mores et appet videt
enim libent / Quia acorde et animo pcedit leticia z vtrius
et quia hominum cor habet z animum lenem et curas quies
no cotenat sz semp de iocundis cogitat . quod possit iocundum
z leticiam exte z vtrius a se remouere z hnt sua na appet
z affectat ut semp letus esse . Carnosus est qz solet delicate
vnde z comedere qz hnt eius na requit qm delicata e valde
et lenis z omnia qz comedit z bibit abn ad corpus suum p
uenit quia leticia viciat vigilat z dormit . z qz agit
in leticia pfiat Attendes hnt qz scriptum e / Galienus spe tragt

expiciat corpus zoffu sed pñs lenis zlemis auget me
dullamz moffibz quia dicit ingr pñs. Vir tritigis est
sibi inualis alijs odibilis deo detestabilis quia nimia tri-
ticia tedimz vñe gñat et acedim ad se pñocat est etiam fat-
audax quia qd facit audact pñat zann discrecone rap-
audaciam exet / sed nisi coactz quia inaudiam zmaliaa
no habet nisi pñocet aduam quasi coactus. sed tñ aliqd
malu iñ sua facit / statim post suu ipm penitet hñ scisse
et int se gemiscat et nñomodo dolet ex toto corde zais
e etiam benignus cñ omnes homines communt nullum per-
uendo nullum substatuado nulli detrahendo sed qd mñore
corde habet hñ oñ loquit ad hominem saluz facit ad facit
zextant nam acorde oñio dimittit et est amiqz omniu
homiu qui emm aduam no pñocat vir benignus dicit
bu dignus quia bono dignus est qui bu facit / zqui male
malo dignus. Et emm benignitas quasi boni facti dig-
tas qui benignus semp bu facit et etiam alios bene facit
docet zmale facit phibet ibi pñt sup hñ dicit sanctus Bñhñ
Benignitas est radix omnium bonoz zquasi mater
ututun docet vbo et ope et implet monstrat exemplo et
pñat amio zexz studio spñali gñdio qd cogitat pñat
in domo et qdem hñ. Benignitas e scabellum pedum dñi
quo man dei mitiga zcordia parat / ad bonu opus
optat iuidia placat / zodium fugat supbia planat. au-
diam dampnat / auariciam cassat cor ad pñimum elenat
et corpus zannuam aseruitute maligni pñis liberat / zñ
dicta sufficiant

Hic enim tractandum est de coelesti complexionis que sit
distinguitur est qd colentz nñalr calidz et pñis et pan-
cos habens humores z est talis i corpe z hñfuitus i manibz
et impedibz et impectoe et e vsuz i mñete qd bu patet qñ
qd ore pñuitit raro implet ope z est ei naturale. est etia
mendax z fallax quia sepe mentit zais vñ loquitur
vnde vsy fallit qui dicit / fallit semp auat est etiam
fallax quia fallit omne hominem quancz potest. qñ hñ hñ

ex sua sua ut deapiat et fallat. **W.** Quod natura docet nemo
negare potest sup h^c dicit uigr i potias in libro denatur
Quod naturale est abnegare non potest extere oportet
hominem. q^d in nature requirit/ quod si non ex^tet natura
debilitat et in se deficiat et abest/ quod vin ee pbatu Co
lerici etiam subito nascit^r et est vehemens et velox ad iram sum
nascit^r tunc et uo cito dimittit iram acorde quia colera uia
exatit et animu ad iram prouocat/ colera est uigra et
amara et sic colericus a colera dicit^r Colericus quasi
uentus uatur et cito mutat^r et si aliqui iocundat^r ex facti ad
iram prouocat^r Colericus est etiam valde audax et cito q^d
audacia quasi uesanus et h^c ideo est q^d debile caput habet
et parum de cerebro Colericus a si se fornicatione inbnet
cito deficiat quia paucos habet humores quia calidus et siccus
est. ideo multum appetit et par^o potest diligit a multum uir
lires. etiam eis letant^r conuiscat^r et coam eis amant et saltat
quia in eis delectat^r etiam eis libent^r confabulat^r et q^d q^d
facit statim se ipm coam hominib^{us} tale q^d fecit p^{er}dit/ Et
etiam p^{er}digus quando inebat^r et tunc tribuit p^{er} quo rogat^r
sed cum est sobrius tunc parum tribuit/ quia gram dandi
non habet Et a astutus ingenio et memoriā bonam h^c
et q^d q^d audit bñ retinet in corde p^{er} multa tpa et annos
et est et aliosus. Est etiam colericus sapiens quia subtilis h^c
sensu et mores et e agilis adqueat^r cupit Habet etiam colericus
crocum colorem h^c est subrubem et h^c e ex nimio calore
quem habet in corpore quia corpus suum e calidum et p^{er}tea
sanguis in eo inuoluit^r et carnem ingredit^r et cu colera
mixt^r Est etiam colericus mater et siccus q^d ex magno
uenit calore et p^{er}tea iniqui inpinguit^r sed semp subrubore
palescat. Hec e mita et uia colericorum libent^r carnes assas
comedunt libent^r balneant^r uinum libent^r medone no bibe
no affectat lactancia ede non curat quia ex natura no
habet/ uia abis mollib^{us} sed duris et radicatis Colericus

1
cuius esurit et velox comedit quod vniuersum et calidum habet
stomachum et bene digerit quod quid comedit / Colericus est
valde festinus et quid quod cogitat in corde statim perficere
opere vult et si hoc fieri non potest / continuo turbatur et incipit
furiare et saure Tales gestus et mores potius colericum consi-
derare quia sic est eius consuetudo et vita et hec dicta sufficiant
et etiam tractandum est de depletione flegmatica qualis
et quanta sit eius natura et mores et consuetudo et vita Primum
distinguitur eius forma ut cognoscere possit persona Est albi
enim coloris et pinguis in facie quasi pallens et etiam tardus
et gravis in corpore et exprimit multum quia humores multos
habet et superfluos Est etiam flegmaticus tepidus hoc est non multum
calidus nec frigidus sed tamen quasi mediocriter vivit et ideo
parum appetit et multum potest quia humores multos habet
flegmaticus aut multum dormit quia sic se habet eius natura
quia humores corporis eius agunt et addormitionem per-
ducunt quod utique bene patet et quanto eius magis dormit tanto magis
agunt flegma est humor valde humidus et tediosus et etiam
oculis admodum contrahens quia tedium in homine agit
et agunt / Est enim piger ad laborandum et omne opus de-
facit in pigritia sit Est etiam piger ad ambulandum quia
gravis est in corpore et cito desit quia vires paucas habet
de amore et tepidus est Est et multum in spontaneis quia ha-
bundat humoribus et illi humores in eo ascendunt et corpus
diffundit et sic oportet eum expuere sepe et mundare corpus
dicitur quod flegmaticus ideo dicitur quia flegma est minima humorum
et habundantia solet pervenire ad multum humores quia coagu-
lantur in dicitur flegma generatur / Habet etiam spiritum quia obliuio
sua est valde et quod iam habet manibus pravam hominem obli-
viscat quod quod in manibus at quo deposuit ignorat Et etiam
piger in facie quia in se piger habet humores et multos
et lacticia et dulcia comedere et bibere desideat sicut in edone
mel et huiusmodi similia in quibus animus eius delectatur et ideo

valde inpinguat / quia decabo dula et potu corpus hominis
dilatat / quod patet in persona et in facie etc. et alius quia
humores puros et albos habet in se et ideo potum corpus
eius albescit quod ex albis et leuibz puenit ignibz delat. Est
etiam parum audax quia cor pmi habet opissum pigredie
et humoribus minus et ideo cor eius semper est debile et tre
pidat quod pbat in multis quia apugna fugit et alios suos
dimittit. Item est parum largus quia sanguinem calidum non habet
sed tepidum et ideo largus esse non potest / quia caritatem calorem
rem caritatem non habet et eam detractor et adulator quia
quod ipse ex se non audet alijs plurimum invidet. Sed Iun
dicius ego non invidus esse laboro. Est etiam subsanator
et derisor aliorum quia sic opinatur quod pulcor eo non inueniat.
¶ Omne despectus despectus despectus. quod sepe dicitur et videtur quod
idiota et insens dendet doctum et sapientem quia solus stul
tus est signatus. Unde scriptum est natura hominis non mutatur
sed complexio sepe variatur et quod mirabile est hominem nequaquam
despectus sed sepe ad magnum effectum educat. Natura hominis
non mutatur nisi infirmitas vel alter defectus perficiat. Mutatur
sepe color pulcher alicuius hominis per defectum rerum et
corpus defectus res auget penam. Copia rerum vero super
biam defectus tibi maculat corpus et colorem destruit. Habundantia
vero concupiscentia venis aduat. Sic nam hominis animus
homine et eum propria membra se gubernat et sic se deo sufficit
et tractandum est de melancholia et de vita et de moribus
eiusdem complexionibus. Et nam huiusmodi breuit et diffinit
dicens melancholia est complexio mirabilis et inter alias co
plexiones debilior et despectior quia despectu sunt homines
illi quibus inatus est et notandum vero est perfecte et de eadem complexi
one determinandum scripta omni magistrorum qui dicunt esse mortale
quia sine omni virtute et huiusmodi probant peiora scripta. Primum magister
alexander dicit sic melancholicus est niger et pallidus et
nigros habet capillos et huiusmodi ideo quia habet magis sanguinem
et spissum et capillos duras quanto magis bibit et mebat
tanto magis palestat et debilitat et huiusmodi ideo quia huiusmodi debilem

nam Est etiam inuidus valde quia sic nā sua docet Unde
sup h^o dicit aggr Galienus Melancolia ē nā vilis et plena
inuidia gūans odia ydoloro similitudine ppuritia deopoli
ca nullum diligit omnes contempnit seq^r elenat mere 2
ribis se exaltat nam dū i corde pat^r discordia seminat
denuis factis se iactat auariciam semp^r petat et amat
q^d patet inuida traditōe qui dixit potuit enī hūius dū
genam venundari multa zdan paupibus h^o ideo dicit
quia ipse dispensator fuit donum et ideo in corde doluit
suo quillos denarios hūe nō potuit p quibus videntur
cōparari fuit Ecce quā meo inuidia fuit et auaricia et
ideo dampnatus est Est etiam tristis frequen^r et nō vel
uqūm letat^r quia tristitia ē sibi innata Unde quicūq^d tristat^r
vidē nō potest sic melancolicus est semp^r trist^r q^d bñ patet
multū qm̄s quia semp^r inclinato capite pcedit Tristat^r
etiam p^r proppritatem alioro qm̄b^z bñ succedit inmundio
vel in temporalib^z vel in spiritualib^z distatibus Tristat^r etiā
quia bñ facē nālir^r nō potest sic elemosinam dāe quia
pau^r est et auarus inuidos et paupes bestire quia solus
nō vult bonis et p^rios vestib^z p^r tenacitatem suam adue
nas paupes hospitāe nō valet quia gū adeo nō habet
quia timet ne p^rios sibi bona sua auferant^r quia cupid^r
ē zres alioro semp^r nālir^r habē concupiscit et affectat Tristat^r
etiā quia paupes infimos visitāe nō p^r quia in inficore
ē zcautatem erga p^rimum suum nō habet quia naturalit^r
contempnit^r est zambicome q^d vñ patet ipis quia cū
hōmib^z consui^r nō p^r sed solita ducit vitam Tristat^r etiā
quia mortuorū sepulcrū raro int^r ee consuevit quia p^r
vnuere se credit et optat

9
Qui habet nitentem acutam nobilis est Qui habet
frontem latam mobilis est Qui habet frontem
sup^raliam crebra et simul multa multa cogitacōm ē et
paucorum mores Diligens Qui habet oculos magnos

et frontem magnam sapiens est Qui habet oculos sag-
lentes mirabilis et provocans ad iram et ad iras Qui hu-
nares distendos libidinosus et irascibilis e Qui faciem
magnam pascosus est oia diligens Qui habet os
magnum gulosus est et audax Quod uoce habet grossa
et gremium plenum gule intentus est Qui collum magnum
faciens est Qui habet aures magnas stultus est Qui
habet pulchros pedes et puros stultus est Qui passus bre-
ues festinus est Qui habet digitos plicatos tyrannus est
et inhumilis est Qui cito loquitur / zambat vehemens est
et non multum sapiens Qui habet longos pedes et gales
velox est Qui habet magnam ventrem velox est Qui habet
multum loquitur instabilis est et mendax est Qui parte rima
rope loquitur sapiens e dicitur qui cum homine hinc et inde loquitur
et respiciat incompas est corde et animo Qui clausis oculis
cum homine loquitur superbus et contemptuosus est Qui ex-
tenta facie cum homine loquitur et uerba hominis attendit velox
est et stabilis Quod uerba hominis non attendit cum sibi loquitur
illo ra uocantur aut est superbus aut est contemptuosus aut
ignominis Qui mordit labia cum loquitur nequam est et
falsas habet cogitationes Qui habet magnam caput sapiens
est boni ingenii e dicitur Qui habet paruum caput dolosus
est znequam ziram dicitur retinet in corde Qui habet faciem
rotundam stolidus est etiam instabilis Qui faciem longam vi-
rilis est et sapiens Qui nasum breuem super extendens libi-
dinosus est et garrulus Qui habet humeros extensum timi-
dus est Qui habet humeros expansum equaliter audax est
Qui faciem morosam densior est detractor hominum Qui
habet faciem pollutam magnus bibulus est Qui habet
faciem rubeam iocundus est Qui habet faciem rubeam
albam pigrus est Qui habet faciem pallidam et malementa
iraundus est Qui habet faciem fuscam amator est
Qui habet nigram faciem invidus et auarus Qui habet

oculos grandes nobilis esse dicitur Qui habet paruos
oculos et profundos maliciosus est et nequam Qui habet
oculos rubeos naturaliter effusus sanguis est Qui habet
oculos albos modestus est Qui habet oculos glaucos
traditor est Qui habet oculos nigros mobilis et versutus
Qui habet crines albos non est audax Qui habet
crines rufos infidelis Qui habet crines fustos affabilis
est et benignus Qui habet crines glaucos et ternos vene
rabilis est moribus et vita Qui habet manus magnas et
digittos longos equales nobilis esse dicitur Qui habet manus
spissas et digittos breves et grossos ignobilis est Qui
corpus equale et extensum dicitur nobilis esse et modestus
Qui habet breue corpus super angustum dicitur esse nobilis et
melancholicus Qui habet corpus inclinatum dicitur esse cupidus
et auarus

ut narrat primo Democrito hic tractandum de duodecim
mensibus per quos voluit annus qui ianuarus appellatur
Est enim primus mensis anni. dicitur ianuarus quasi ianne
custos quia custodit ianuum anni dicitur. ut sic ille ianuarus
quod ianuario debet homo comedere calidos cibos.
Etas primum calidas est summe sanum id est cum
radiabus decoctum istas homo debet comedere pro sui
corpus necessitate cum modedumne Dulcia cibaria debet
comedere sicut ficus et mel. et pira et poma et mices et cetera
omnia Qui amaritudines omnis removere possunt sicut est
zuccaro lequaiaum et electuaria digestina et stomastica
quod sunt ex optimis radiabus de quibus utendum est cum
habet possunt Carnes vaccinas immunes et pingues
et pullos et assaturas porcinas hi hi comedere et modo
nem licet hi bibere sed non in inunctione minime tamen e
sanum accrescente lima. Ut dextro sed desinistro
brachio. sed tamen loquitur quidam ianuarus agnoscio valet
forte sine defectu lime sine accrescente lima quibus quibus
cuiusque exponat eius natura quia tunc est in inunctio naturalis

medicina q̄ naturā hominis ab inmundis humoribus
p̄gat et hominem ab inuete infirmitate libeat. Quod
patet in multis hominibus qui post immūtionem alienant
in corpore et melius hūc quā ante. Sed nullus immūtionem
sua debet comedere casum neq̄ carnes sūnas. Quia
illa duo morbos generant. Neq̄ aliquis debet bibere
medonem. Quia scriptum est hic dicit modo qui me
bibit hūc ego ledo. Ledit enim modo tunc potatus bene
credo. Quia tunc omnes magis tunc medonem vitam
quia ante immūtionem solent bibere.

Et sic dicendum est de februali et hijs que iēa d̄ vūda
sunt et que sunt vitanda. Dicit enim februalis afebr̄
quia tunc ex frigore solet hominem ex facili febris vexare.
Quia tunc nō ita hominem sed in longū tempus se extendit
et ideo tunc maxime cauendum est a frigore. In scriptum est
hic caue frigorem de pollice fund' cruorem. Demam immūas
ut longa tempa dūas. Debet enim quilibet homo sibi caue
ne nullo tempore et mense aliquē medonē bibat quia tunc
febris quāt vel aliam infirmitate peiorē. sicut est de sen
tela vel de constipacōe ventris dura et denotius que ho
minem ad mortem p̄ducit. cauendū est animia formacōe
et potacōe ebriosa. Que euacuat cerebrū et vires minuit.
Cauendū ē etiam abestis congelat' ex quibus i stomachus
confundit' et minus in frigidat' et nūc solet paligis enemie
q̄ sepe factum est.

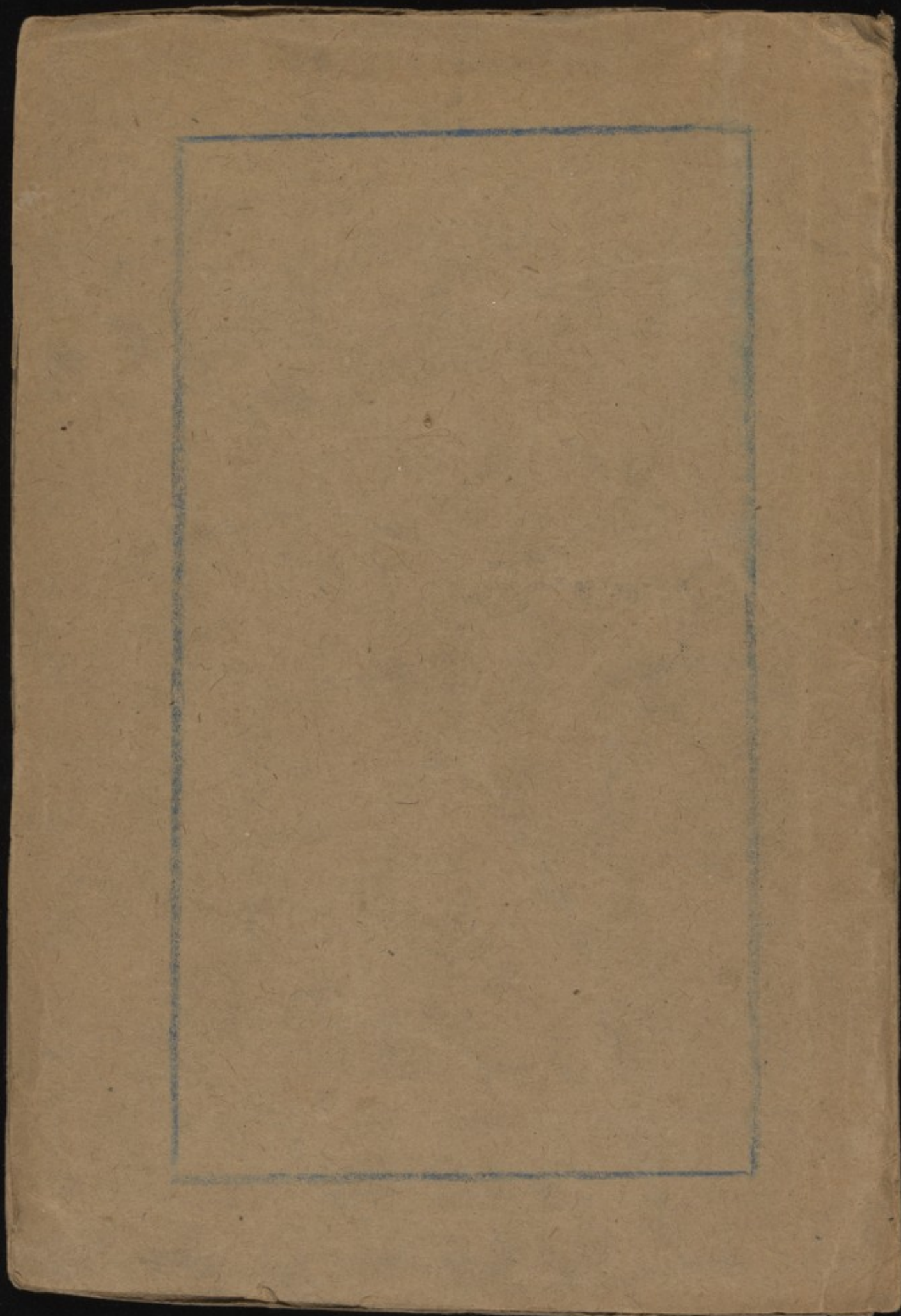
Itē tractandū ē de morbo maris qui valde i panis
omnibus hominibus sed tamen p̄cipue illis hominibus. Et ali
quā in se infirmitatem quia tunc omnis latens infirmitas
se nullo mense ostendit. Dicit enim aīar quia infirmitates
homines multa et in se desciunt et offendunt q̄ p̄z bñ et p̄p̄o
in multis hominibus et totandū ē q̄ omnis ho tunc sibi d̄
ne in illo mense minuat neq̄ de mediana neq̄ de alijs mēb̄
quia tunc sanguis in homine et tunc et qui tunc minuit
fuit ex facili infirmitate incurrit quā nō alio p̄t euadē.

annu aliquis contra hoc minus fuit et infirmitatem aliquam
cedit ab illa infirmitate per viam eadem per vel magnam
probatur et in multis qui vana facti sunt et sic usque
ad finem vite sue permanserunt unde scriptum est venam non
pandes radices sedule mandes Debet autem radices comedere
sicut ziziber. Galgam. Cithar. et cinnam. et alias hanc
radices item sanum est etiam in agar-balinai sed non valde
calidum et multa sanguinis in homine calefit et confortat sed
permixtum calorem nam hominis debilitat et defiat et bene
patet in multis quia ex multis calorem in balnea cadunt et quia
feminae in iacere deputantur

Ita tractandum est de dyphylis aquibus caned
est et quibus electis est utendum de autem dyphylis quasi apertis
omnia et una tunc etiam aperitur et omnia que intra sunt
renouantur et ad se vires recipiunt et se quasi vivere ostendunt
Quod tunc bene patet quia si sole et alie flores de terra
prodeunt sicut sepe videtur in campo tunc etiam minime
non licet de mediana quia tunc non est tempus bonum et
stabile et aura stabilis mutat aliquando decies vel vigies
in die et propterea non est sanum minime Vnde si valde ne
cesse homo habuit tunc per ventosas ponere vel super manum
venam epaticam vel cephalicam aperire quod bene licet si multum
necessum fuit sed alio modo non cibaria cum radicibus bene sopita
per homo sumere sed semper primo rassamum miasmum sed cum
sale appsum et contrassum in stutella donec succum bene emittat
vel alium vel tunc etiam cum sale comestum prodest. hoc
omnia faciunt digestionem bonam Sed compositum per
comedere non debes quia infirmitatem stomachum et impedit
digestionem sed post cibos potes comedere si placet

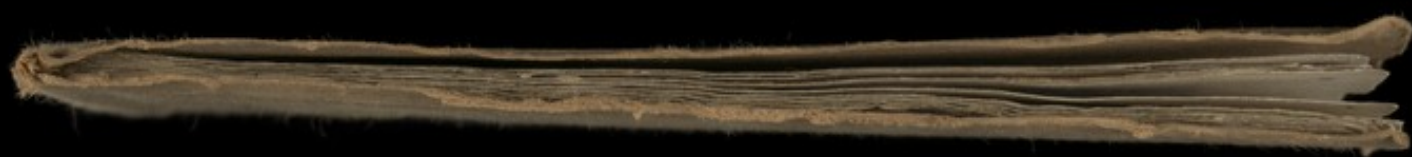
Ita tractandum est de magio et dyphylis que comedenda
sunt et dyphylis que sunt vitanda magis est in eis bonis
et valis et omnia que sunt intra virent et vires eis
acrescunt tam hanc quam radicibus etiam arboribus quia tunc

Florescunt de aut May. quasi argens dies quia oibz
argente vires. Rōndi autē est quid vestendum 2 q̄ vitādū
sit. in May. q̄ hic breuit̄ dicit̄ carnes angustias nel
edullias recentes potes comedē assatas vel decoctas cū
sorbico aceti nel cum falsa bona quia sic confiat̄. Accipe
salinam duo vel tria folia ruttam femiculm petrosilim
et p̄p̄ zaleum acetum nel vinum 2 durum ovum 2 p̄te
simile 2 h̄ sunt cōtūde 2 sal ade 2 p̄crebrum mitte Ex
his fit falsa que humia reddit acuta Carnes vitulinas
vel vacuinas p̄t comedē cum apio decoctas quia apium
furorem oris tollit 2 decencium 2 stomachum infirmitatē
reformat Item nōndum est q̄ in Mayo p̄t minuire oris
homo demediana nel decephalica nel Epatica nel potio
nem sumē que fit tali mō Accipe absinthium 2 canabū
2 cōtūd' 2 apone ferum caprinum 2 comiste bū 2 tunc
cola p̄am 2 mitte ad tempus statē donc purget̄ 2 tunc
demane bibe ieiun' 2 h̄ fac p̄tres dies p̄enp̄ demane
et habebis solucōnem uālem q̄ est sanitas hominis et
purgatō corpis Item nōndum est q̄ eia nullum capitis
tebrum comedē debes 2 ex h̄ flegma 2 reuma capitis et
nausia tenax solet p̄uenire. Vnde sup̄ h̄ dicit magister
Syasalides Cū tebrum animalis comedit p̄bi met
tenosus est flegma et reuma sup̄se p̄notabit 2 si h̄ sepe
fecit amittet appetitum comedendi quia fistuositates in sto
macho gūlat 2 digestione impedit quia stomacho tamq̄
p̄s adhēt 2 inde exire non potest nisi p̄poriones exp̄get̄
Vltius est mens 2 gravis 2 calidus in qua fruges icōt̄
bestūt 2 etiam fructus incipiūt maturēscē in quo etiam
mens non licet sanguinem minuire neq̄ multum dormire
quia ex nimio sompno solet magna inertia solet p̄uenire
et pigritia Cūe acadiam gūat 2 ordinum corpi angustat
Itē in odni mēse eia p̄tres nō p̄nt s̄m̄. ad comedendum
neq̄ carnes dure 2 nimis salse quia corripit̄ ventrem
2 digestione impediūt Item oīa dura 2 asera dura
et assaturas 2 carnes sūpnas nō ē s̄m̄ comedē q̄ fistuositates

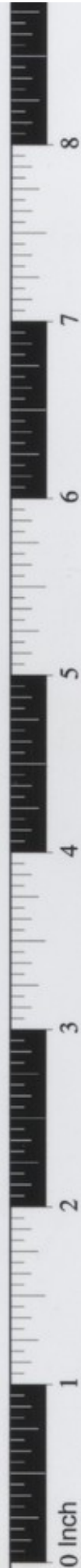
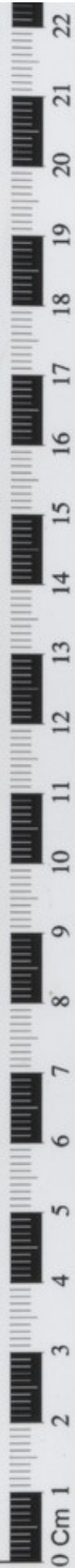

*tin Manuscript
on Herbs.*

Vitis hbar

Item si quis radicem enfrascare p[er] dnm iemmis t[em]p[or]e
 neis comedit temptat[ur] p[er]to dies no[n] habet. Et
 p[er]ana h[ab]et hanc v[ir]tute[m] q[uo]d si mastigata demane con
 p[er]cordia sanat. Item si p[er]m[ac]ata et decocta fuit et u
 et m[en]siam ant[er] om[n]i p[er]ta et q[uo]d hoc p[er]tata bo[n]a
 et oculos illuminat. Item sepe comesta libidinem co
 mitigat et compestat. Raphanus maior est h[ab]und[us]
 et hanc v[ir]tute[m] q[uo]d comestus in sale m[en]sio stoma
 chum et om[n]es tabos ibi subit et dicit et exne fa
 am p[er]suam v[ir]tute[m] d[icit]e comestus d[icit]e in mod
 asus et sale ap[er]t
 et illa aqua p[er]
 auferet et hoc q[uo]d
 hanc v[ir]tute[m] q[uo]d
 p[er]tus calefaci
 tos molliciat
 pellit. Item si m
 anens m[en]tus
 vmes qui m[en]b
 et despe p[er]bat
 v[ir]tute[m] q[uo]d deco
 sua v[ir]tute[m] mol
 corruptam su
 compestat et p[er]
 aliqua p[er]m[ac]ta
 educe. Casens
 nem tabos m[en]
 m[en]stomachs o
 m[en]frigidat et
 f[er]uositates p[er]
 om[n]em digestionem stomachi impediunt si no[n] p[er]p[er]
 feneantur. Sed o[mn]ia malicia comesta sana sunt
 et cum croco comesta bonu[m] generant sanguinem
 dant colorem. Quilenn est sicut et h[ab]und[us] q[uo]d si sepe
 sunt p[er]sepi digeri non bu[n]t q[uia] v[ir]tute[m] ge
 gendi non h[ab]et sed m[en]stomachs quasi sepe sepe itaq[ue] in
 laxatio comedat. At p[er]m[ac]ta educe aliquo com[est]o
 p[er]se quasi indigestibilis est tabos. Quia est sicut
 decocta et comesta bona facit digestionem et sto
 calefacit. Sed canas tibi q[uo]d ne illam comedas.

The Wellcome Library